

Anna Wangenheim
Inatsisartunut ilaasortaq
MAANI

§ 37 apeqqut nr. 2020-50-mut akissut

Inatsisartut Suleriaasianni § 37, imm. 1 naapertorlugu isumaqatigiissutinut assigiingnitsunut tunngasunik apeqqummik Naalakkersuisunut nassiussivutit. Apeqqutit uannut akisassanngorlugit innersuunneqarput.

Brevdato: 20-03-2020
Sags nr. 2020 - 5086
P. O. Box 1037
3900 Nuuk
Tel. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 63 50
E-mail: oed@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Naalakkersuisunut apeqqutit:

1. Sapaatip akunneranut agguaqatigiisillugu 40 tiimit sulisarneq 35 tiiminut 32 tiiminullu appartinneqarpata qanoq naleqassava?

Piffissap suliffiusup suliffeqarnermi illuatungeriinnit isumaqatigiissutigineqartarnera, Kalaallit Nunaanni suliffeqarnerup aaqqissugaanerani atuuppoq. Taamaammallu tamanna inatsisiliortut tungaannit aalajangersarneqarsinnaanngilaq. Assersuutigalugu piffissap suliffiusup annertunerulersillugu akuliunneq, isumaqatigiissuteqartarnermik aaqqissuussinermik sanioqqutsinerussaaq, peqatigisaanillu sulisartut kattuffiinit taartisiaqarnissamik piumasaqarnermik kinguneqartinneqassasoq ilimagineqartariaqassaaq.

Taassumalu saniatigut maanna nalinginnaasumik nalunaaquttap akunnerinik 40-nik inissiineq nunatsinni suliffeqarnermi nalinginnaasutut isigineqarpoq, taamaammallu qaangiuttoornermusiaqarnermut maleruagassat nalinginnaasut, taassumalu nassatarisaanik sapaatip akunneranut nalunaaquttap akunneri 40-t sinnerneqarneranni nalunaaquttap akunnikkaartumik akissarsiatigut taarsiivigineqartarneq isumaqatigiissutit atuuttut naapertorlugit atuutilersarluni. Isumaqatigiissutinilli isumaqatigiissutinut maleruagassat assigiinngiiaartuummata, tamatuma sunniutissaviata naatsorsornissaa ajornakusoorpoq. Tamatumalu saniatigut inuit arlallit sapaatip akunneranut nalunaaquttap akunnerinik 40-nit sivikinnerusumik sulisarlutilluunniit, piffissaq suliffigisartagaat qummut killeqanngilaq. Tamannalu naatsorsukkani ilaatinneqanngilaq.

Taamaammallu piffissami suliffiusartumi qaffariaatinik appariaatiniluunniit naatsorsukkat takussutissiinerinnaassapput, qanorluunniillu ittoqaraluartillugu takorluugaannartut naatsorsukkatut isigineqartariaqarlutik. Apeqqutinut 2-mut 6-mullu killiliutit matumunnga assingusut atuupput.

Pisortalli suliffeqarfiini piffissap suliffiusup ataatsimut maleruagassiorneqarnera takorlooraanni, aningaasartuutit iluanaarutillu sapaatip akunneranut nalunaaquttap akunnerini 40-ni sulisarneq aallaavigalugu aningaasarsianut aningaasartuutit ilaattut taakku naatsorsorneqarsinnaapput. Tamannalu aallaavigalugu piffissap suliffiusup appartinneqarneratigut aningaasartuutit – maanna akissarsiat naammassisinnaasallu taamaaginnarnissaat aallaavigigaanni – ima isikkoqassapput:

Pisortat suliffeqarfiini sapaatip akunneranut piffissap suliffiusup nalunaaquttap akunnerinit 40-nit 35-nut appartinneqarnera: 462 mio. kr.-t missaat.

Pisortat suliffeqarfiini sapaatip akunneranut piffissap suliffiusup nalunaaquttap akunnerinit 40-nit 32-nut appartinneqarnera. 740 mio. kr.-t missaat.

Taakkulu saniatigut sulisut ineqartinneqarnerannut, allaffinnik inissat, aningaasartuutillu allat sulisut amerlineqarnerannut attuumassuteqartut, piffissamut inoqanngiffiusussamut tunisassiorfiusussaanngitsumulluunniit matussutissanut nalunaaquttap akunneri suliffiusussat, qaavatigut aningaasartuutigineqassapput.

Namminersorlutik inuussutissarsiortunut sapaatip akunnerata suliffiusup sivikinnerulersinneqarnera qanoq nassataqassanersoq, kisitsisit pigineqannginnerat pissutigalugu naatsorsuusiorneqanngilaq. Namminersorlutillu inuussutissarsiortuni suliffeqartut amerlanerit nalunaaquttap akunnerinit 40-nit allaanerusunik akunnernik suliffeqarnerat ilanngullugu ilimagineqartariaqarpoq. Taakkulu namminersorlutik inuussutissarsiortunut nalunaaquttap akunnerisa suliffiusut allanngortinneqarneranut naatsorsuutit suli nalorninarnerulersissavai.

2. Inuiaqatigiit aningaasaataannut qanoq iluanaarutaassava sapaatip akunneranut sulisarneq 42 tiiminut 45 tiiminulluunniit qaffatsinneqaraluarpata?

Apeqqut 1-mi tunngavissarititaasut assingi aallaavigalugit – qaangiuttoortarnermullu malittarisassat eqqarsaatiginagit – pisortat suliffeqarfiini piffissap suliffiusup sivisunerulersinneratigut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluanaarutit ima isikkoqassapput:

Pisortat suliffeqarfiini sapaatip akunneranut piffissap suliffiusup nalunaaquttap akunnerinit 40-nit 42-nut sivitsorneqarnera: 185 mio. kr.-t missaanni.

Pisortat suliffeqarfiini sapaatip akunneranut piffissap suliffiusup nalunaaquttap akunnerinit 40-nit 45-nut sivitsorneqarnera: 462 mio. kr.-t missaanni.

Aallaqqaammut oqaatigineqareersutut taamatut qaffaaneq sulisartut kattuffiinit taartitut piunasaqaateqarnermik pilersitsissasoq ilimagineqartariaqarpoq. Taartitut isumaqatigiissutaasut inuiaqatigiit iluanaarutaannit ilanngaatigineqartariaqassapput. Taamattaarlu piffissap suliffiusup allangortinneqarnera nalornissutit pissutigalugit namminersorlutik inuussutissarsiortunut qanoq akeqarnissaa naatsorsorneqanngilaq, takuuk apeqqut 1-mut tunngaviligisat.

3. Sulisartuni qanoq amerlatigisut ataatsiinnaanngitsumik inuussutissarsiuteqarpat?

2018-mi inuit nunaqavissut 34.071-it ukiup ingerlanerani pingaarnertut suliffimmi suliffeqartuupput. Saniatigut suliffik 2018-imi piffissap ilaani pingaarnertut suliffiup saniatigut sulisitsisumi allami sulinertut paasigaanni, taava nunaqavissunit 34.071-init 10.419-it 2018-ip ingerlanerani piffissap ilaani aamma saniatigut suliffeqarput. Tassa 2018-imi suliffeqartunit tamanit 30,6 procentit, 2018-ip ingerlanerani piffissap ilaani siuliani paasinninneq aallaavigalugu minnerpaamik ataatsimik sanitigut suliffeqarput, tassa pingaarnertut suliffigisap saniatigut sulisitsisumi allami suliffeqarput. Taamatulli paasinninnermi pineqartut qanoq annertutigisumik piffissami saniatigut suliffeqarfigisaminni pingaarnertut suliffimminnik attassiinnarnerat eqqarsaatigineqanngilaq.

Apeqqummut akissut taamaamat taamatut isigineqartariaqarpoq.

4. Sulisartuni qanoq amerlatigisut angerlarsimaffimmi 18-iliineqanngitsunik meerartaqarpat?

Inunnit 34.071-init 2018-imi piffissap ilaani suliffeqartuni, inuit 12.723-t ilaqtariinni 18-it inorlugit ukiulinnik meerartalinni najugaqartuupput.

Taamaalilluni 2018-imi suliffeqartunit tamanit 37,3 procentit ilaqtariinni 18-it inorlugit ukiulinnik meerartalinni najugaqarnerat akissutaavoq.

5. Innuttaasunut angerlarsimaffimmi 18-iliineqanngitsunik meerartalinnut najungaqatigiinnut, meeqqanut tamanut inummut ilanngaat qaammammut 1000 kr.-imik naleqartumik eqqussisoqaralarpat qanoq akeqassangalarpa?

Akilerartarnermut inatsimmi oqaaseq ”illoqtigiit” atorineqanngilaq. Nalinginnaasumik illoqtigiinni inuit najungaqatigiit pineqartarput. Tamatumani meeqqap angajoqqaavisa angajoqqaavi (aatakkui) inulluunniit alla, assersuutigalugu ikinngut meeqqalluunniit angajoqqaavisa qatanngutaat. Taamaalillunilu illoqtigiit inunnik meeqqap pilersorneqarneranut

attuumassuteqanngitsunik inuttaqarsinnaapput. Taamaammallu inatsisini pissarsisussat kikkunissaannik, ilanngaatillu qanoq agguarneqarnissaanik erseqqissumik killiliinissaq pisariaqassaaq. Inoqutigiinni meeqqamut angerlarsimasumut ataatsimut 1.000 kr.-inik inummut ilanngaasiineq ilaqutariissutsimi allanngortoqarnerani pisariusunngussaaq. Angajoqqaat imminut qimappata, taava angajoqqaajusut arlaata ataasiinnaap ilanngaammik pissarsinissaa pissutigalugu skattekortinik nutaanik sanasoqartariaqassaaq. Nuunnerlu nalunaarutigineqanngippat, taava angajoqqaajusoq nuuttoq piffissami qaffasippallaamik ilanngaateqassaaq, tamannalu akileraarutinut akiitsoqalernermik nassataqassaaq. Ullumikkullu najugarisamik nalunaarsuisarnermut attuumasunik unammilligassat patsisigalugit allaffissorneq akisunerulersinnaavoq.

Aaqqissuussineq allaffissornerulernermik nassataqassaaq, akileraartarnermullu maleruagassanik pisariunerulersitsisinnaalluni. Massakkuugallartoq allaffissornikkut aningaasartuutit aaqqissuussinermut attuumasut nalilerneqarsinnaanngikkallarput.

Ilaqutariit meerartallit iluaqutsernissaannut politikikkut kissaateqartoqassappat, tamanna ilanngaatinik amerlagassiuunnagu tapiissutikkoortillugu tunniunneqarpat naapertuunnerujuussaaq. Akileraartarnikkut tapiissuteqartarnikkut isertitat qanoq katitigaanerat ataatsimut isigalugu ersarlunnerulersittarpaa, politikikkullu aningaasarsiornikkullu tullerriiaarisinnaaneq ajornakusoornerulersittarlugu. Taamattaarlu suliniutip taamaattup isertitat annertussusaannik aallaaveqarnissaa eqqarsaatigineqarsinnaavoq.

2020-mi Kalaallit Nunaanni inuit 18-it inorlugit ukiullit 13.777-iupput. Tamanna inummut ilanngaatip 165 mio. kr.-inik annertusineqarneranik inerneqassaaq. Akileraarut 42 procenti naatsorsuutigigaanni, tamanna Nunatta Karsianut ukiumut 70 mio. kr.-t missaannik aningaasartuuteqarnerulersitsissaaq. Kisitsisilli taaneqartup nalorninartoqarnera erseqqissarneqassaaq, inuimmi tamarmik inummut ilanngaatiminnik tamakkiisumik atuineq ajorput.

6. Sulinerup nalaani ullormut minnerpaamik 30 minutsinik aningaasarsiaqaatigalugu eqaarsaartarnissaq eqqunneqartuuppat qanoq akeqassava?

Apeqqut 1-imi 2-milu tunngavigineqartut assiginik tunngaveqarluni sulinerup nalaani minutsini 30-ni timigissartarnermik atulersitsinermi pisortat suliffeqarfiini aningasarsiatigut 46 mio. kr.-t missaannik akeqassaaq. Naatsorsukkani atisaajarnermut, uffarnermut allanulluunniit sammisanut attuumassuteqartunut piffissaq atugaq ilanngunneqanngilaq. Naammassisinnaasat annertusineqanngippata, tamanna piffissamut

immikkoortinneqartumut matussutissanut sulisunut aningaasartuuteqarnerulersitsissaaq. Taamattaarlu sulinerup nalaani timigissartarnermik atulersitsineq namminersorlutik inuussutissarsiutilinnut taamaaliornissap nalorninartoqarnera pissutigalugu qanoq akeqassanersoq naatsorsorneqanngilaq, takuuk apeqqut 1-imut tunngavilersuut.

7. Naalakkersuisut suliamut allanik soqutiginaatilinnik paasissutissaqarpat?

Sulisartoqarnermi nalunaaquttap akunnermusiallit amerlasuut ullumikkut ukioq naallugu suliffeqartuunngillat, piffissamilu sivikitsumi atorfeqartarnejq attuulluni, tamatumanilu suliffeqartut nammineq piumassusertik malillugu suliffimminnik taarsiisarneranik ilaatigut pissuteqarpoq. Pissutsillu taamaannerat aallaqqaataanilu oqaatigineqartutut apeqqutit saqqummiunneqartut takorluugaannaavallaarnerat piviusunngorumaarnerisalu ilimanaateqarpallaannginnerat pissutigalugu tamakku pilersarusiornermut tunngatillugu atorneqarsinnaanngillat.

Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut suliffeqarnerup aaqqissuunnerani periuseq manna atorneqartoq tapersersormassuk erseqqissaatigineqassaaq, tamannalu najoqqutaralugu sulisartoqarnermi illuatungeriit akissarsianik sulinermilu atugassarititanik aalajangersaasarneq sapinngisamik isumagisassanngortinneqarluni.

Naalakkersuisut kommunillu ullumikkut timersornermut timigissartarnermullu ukiumut millionilinnik amerlasuunik aningaasanut inatsisikkut kommunillu missingersuutaasigut tapersiisareernerat naggasiullugu oqaatigineqassaaq. Naalakkersuisullu akisussaaffigisaannut tunngatillugu aningaasanut inatsimmi suliassaqarfik 40.94-imi aningaasaliissutaasartut immikkut innersuunneqarput.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Vittus Qujaukitsog